

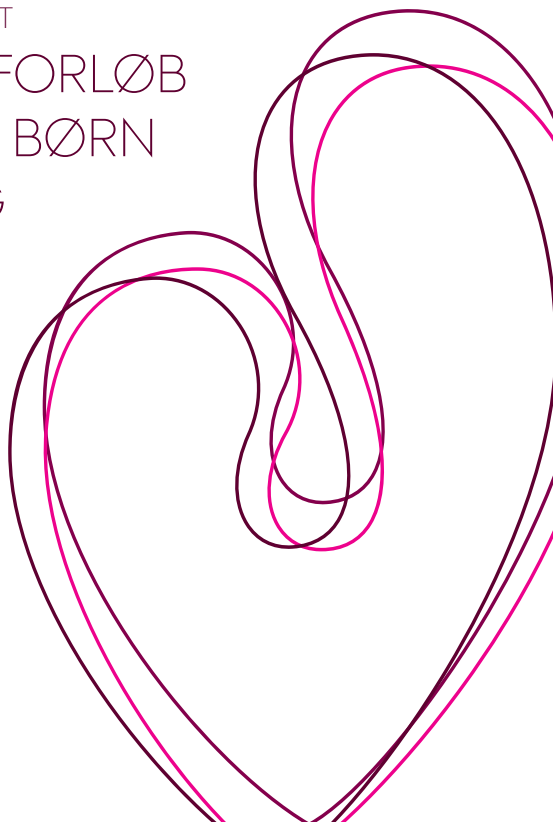


STYRKET FAGLIGHED FOR UDSATTE BØRN I FOLKESKOLEN

EN INVITATION TIL AT GENNEMFØRE ET
AFPRØVET LÆRINGSFORLØB
MÅLRETTET UDSATTE BØRN
PÅ 3. OG 5. ÅRGANG
I EFTERÅRET 2018



TRYGFONDENS
BØRNEFORSKNINGSCENTER



KORT OM PROJEKTET

KÆRE SKOLECHEFER, SKOLELEDERE, SKOLELÆRERE OG UU-VEJLEDERE

Som I ved, er en af den danske folkeskoles største udfordringer, at udsatte børn klarer sig dårligere i skolen end deres jævnaldrende klassekammerater. Forskning fortæller os, at et lavt fagligt niveau kan have konsekvenser for børns trivsel, og mange udsatte børn får aldrig en ungdomsuddannelse. Kan udsatte børns faglige niveau hæves, kan deres trivsel øges, og samtidig vil de klædes på til at gennemføre en ungdomsuddannelse. En ungdomsuddannelse, som vil kunne være en del af det grundlag, der senere kan bidrage til at sikre børnene et velfungerende voksenliv. Ved at gennemføre en allerede velafprøvet indsats har jeres skoler nu mulighed for at gøre noget ekstra for jeres udsatte elever.

Satspuljepartierne har af den grund afsat 35,6 mio. kr. i 2015-2018 til at gennemføre et landsdækkende forsøgsprogram. Programmets formål er at undersøge effekten af fire forskellige indsatser, som alle er udvalgt på baggrund af deres potentiale for at øge udsatte børns faglige niveau og dermed mindske betydningen af elevers sociale baggrund. To indsatser foregår i skolen, og to indsatser foregår i hjemmet. Pjecen her tager udgangspunkt i en af de indsatser, der foregår i skolen, og som allerede er afprøvet. Pjecen uddyber indsatsen og dens rammer samtidig med, at den giver et indblik i, hvorfor din skole bør tilmelde sig og giver svar på relevante spørgsmål som: Hvem kan tilmelde sig? Hvor-

dan tilmelder man sig? Hvad forventes der af dig og din skole? Hvordan kompenseres I?

Projektet er et fælles initiativ mellem Undervisningsministeriet og Børne- og Socialministeriet. Det samlede forsøgsprogram ledes af TrygFondens Børneforskningscentre ved Aarhus Universitet i samarbejde med Metropol, VIA og Rambøll Management Consulting.

De to forsøgsrunder med indsatserne er afsluttet, og én af indsatserne indgår nu i en spredningsfase, hvor nye skoler får mulighed for at få glæde af den virkningsfulde indsats. Skoler, der deltog i forsøgsrunderne i skoleårene 2016/2017 og 2017/2018, er velkomne til at tilmelde sig spredningsfasen. Vi håber meget, at I har lyst til at deltage i spredningen af indsatsen, som løber over efteråret 2018.

Tilmeldingen er åben til den 6. april 2018.

VIGTIGE DATOER

6. april 2018: Ansøgningsfrist

Primo september – ultimo november 2018:

Gennemførelse af indsatser

Efterår 2019: Analyse og afrapportering

STRUKTURERET ELEVSAMARBEJDE

I spredningsfasen afprøves indsatsen *Struktureret elevsamarbejde på tværs af årgange, som foregår i skolen*.

Kernen i *Struktureret elevsamarbejde* er, at en yngre elev læser sammen med en ældre elev. International forskning har tidligere vist, at elevsamarbejde på tværs af årgange kan løfte elever med svag social baggrund. Gode danske erfaringer viser, at *Struktureret elevsamarbejde* også har en positiv betydning i en dansk kontekst.

Det strukturerede elevsamarbejde foregår i hele klasser, hvor elever fra enten en 3. eller 5. klasse læser sammen med elever fra 7. eller 8. klasse.

Indsatsen er udviklet af **Professionshøjskolen Metropol** og består af tre hovedaktiviteter:

1. Opkvalificering. Det tilknyttede personale introduceres til forløbet via videokurser. 7. og 8. klasseeleverne bliver efterfølgende klædt på til forløbet, herunder læsemakkerrollen, læsemakkersessionerne, feedbackmetoder til de yngre elever og strategier til at etablere en god social relation.

2. Det strukturerede elevsamarbejde. Selve indsatsen gennemføres tre gange om ugen, og hver session varer 45 minutter. Sessionerne ligger i 7. eller 8. klassernes understøttende undervisning og i de yngre elevers danskun-

dervisning eller understøttende undervisning. Konkret sættes en yngre og en ældre elev sammen som et par og læser højt for hinanden. Bagefter løser de sammen relevante opgaver relateret til den læste tekst.

3. Opfølgning og støtte. Løbende afholdes der videndelingslektioner for 7. og 8. klasseeleverne. På lektionerne kan eleverne give hinanden gode råd og snakke om eventuelle udfordringer med hinanden og deres lærere.

UDSATTE BØRN

Børn og unge med svag socioøkonomisk baggrund.

Børn og unge, hvis forældre ikke har nogen erhvervskompetencegivende uddannelse.

DERFOR SKAL I DELTAGE

Der er flere gode grunde til at tilmelde sig projektet. Her præsenteres tre af dem.

1. FORDI DE UMIDDELBARE RESULTATER ER POSITIVE

Første og anden forsøgsrunde blev gennemført i henholdsvis efteråret 2016 og 2017. I den første forsøgsrunde blev der gennemført en pilotafprøvning. De foreløbige erfaringer er, at der opleves et positivt udbytte af indsatsen. Skolerne oplever, at eleverne udvikler sig både fagligt og socialt (se næste side).

2. FORDI MAN KAN VÆRE MED TIL AT STYRKE ELEVERNES SOCIALE MOBILITET

Det er et faktum, at en vellykket skolegang er en forudsætning for, at flere børn og unge gennemfører en ungdomsuddannelse eller videre uddannelse og på sigt opnår et selvstændigt voksenliv. Efterhånden er det desværre et lige så veletableret faktum, at alle børn ikke opnår en god skolegang.

Flere internationale undersøgelser har vist, at elevers socioøkonomiske baggrund har stor betydning for elevers faglige resultater i Danmark. Nationale undersøgelser viser derudover, at social baggrund også har stor betydning for, hvorvidt unge påbegynder en ungdomsuddannelse.

Udsatte børn og børn og unge med svag socioøkonomisk baggrund har markant dårligere skoleresultater end andre børn. Sammenligner man deres skoleresultater i

afgangsprøven i 9. klasse, ligger karaktergennemsnittet for udsatte børn og børn og unge med svag socioøkonomisk baggrund gennemsnitligt markant lavere end gennemsnittet for alle børn. Forskellen er allerede synlig i 2. klasse og forstærkes gennem skoletiden. Meget af forskellen kan forklares af elevers sociale arv.

3. FORDI MAN BIDRAGER TIL NY VIDEN OM, HVORDAN BØRN MED SVAG SOCIOØKONOMISK BAGGRUND LØFTES

Formålet med at afprøve og sprede den skolerettede indsats er på kort sigt at finde ud af, hvordan man kan forbedre udsatte børns danskevner. Kommuner og skoler vil kunne benytte den opnåede viden til at øge social mobilitet. Men det er slet ikke muligt at opnå den nødvendige viden, hvis ikke kommuner og skoler er villige til at tilmelde sig og på den måde bidrage til at opnå ny viden. På længere sigt er målet at give udsatte børn og unge kompetencer til at gennemføre en ungdomsuddannelse som grundlag for et vel-fungerende voksenliv.

International forskning har fundet lovende resultater af Struktureret elevsamarbejde for den omtalte elevgruppe (SFI, 2015). Derfor er netop denne indsats udvalgt.

¹Dietrichson et al. (2015). *Skolerettede indsatser for elever med svag socioøkonomisk baggrund - en systematisk forskningskortlægning og syntese*. København K: SFI - Det Nationale Forskningscenter for Velfærd

OPLEVET UDBYTTE ER **POSITIVT**

De foreløbige resultater af første runde viser, at indsatsen især er virksom for socioøkonomisk svage elever i forhold til danskområdet afkodning. De deltagende skoler har udtrykt begejstring for indsatsen, hvilket i høj grad skyldes materialets kvalitet, der ifølge undersøgerne kræver minimal forberedelse. Desuden fremhæves det, at både fagligt svage og stærke elever har glæde af indsatsen i forhold til læseevner og tekstforståelse.

Både de ældre og yngre elever er glade for at have en læsemakker. Flere elever i pilotafprøvningen var ærgerlige over, at indsatsen sluttede.

"Det kunne være rigtig godt, hvis vi kunne fortsætte med at have en læsemakker. Vi er jo nærmest blevet venner. Min læsemakker har givet mig et diplom, hvor der står 'Mathias mastermind'. Det er lamineret og skrevet pænt. Det hænger på min væg derhjemme."

- Elevcitater.

Lærere, elever og læsevejledere fortæller følgende:

- De yngre elever får større læselyst og tror mere på egne evner.
- Den styrkede selvtillid opleves at medføre faglig udvikling – særligt for de svageste læsere.
- De svage læsere blandt de ældre elever får en succesoplevelse, når de oplever, at de er dygtigere til at læse end den unge elev.
- De ældre elever vokser socialt, fordi ansvaret for den yngre elev motiverer dem til at være rollemodeller.
- De yngre elever oplever også et socialt udbytte af relationen til de ældre elever.
- Sammenholdet på tværs af årgangene styrkes.

HVORDAN TILMELDER MAN SIG?

Kommunen skal ved tilmeldingen af de enkelte skoler udfylde følgende oplysninger:

- Hvilke skoler, kommunen ønsker at tilmelde forsøgene.
- Hvilke 3. og 5. klasser, der forventes at have mindst fem elever med svag social baggrund i skoleåret 2018/2019 (det vil sige 2. og 4. klasser i indeværende skoleår).
- En kommunal kontaktperson og en kontaktperson ved hver skole.

Tilmelding til forsøgsprogrammet foregår via dette link: [Tryk her](#)

Via linket kan kommuner tilmelde sig til spredningen af indsatsen. Herefter modtager de tilmeldte kommuner endnu et link, hvor de kan tilmelde skoler – enten ved selv at udfylde skemaet i dialog med skolerne eller ved at sende linket videre til skolerne.

Det forventes, at alle tilmeldinger kan imødekommes. Hvis ikke alle tilmeldinger kan imødekommes, vil der ske en udvælgelse under hensyntagen til geografisk repræsentativitet.

HVEM KAN TILMELDE SIG?

Man skal som skole opfylde følgende krav for at være med i forsøget:

- Skolen skal være en folkeskole
- Skolen skal tilmelde sig med mindst to klasser på samme årgang (enten to 3. eller 5. klasser i skoleåret 2018/19), hvoraf den ene klasse vil deltage i struktureret elevsamarbejde, mens den anden klasse vil gøre, som de plejer og deltage i dataindsamlingen. Skolen kan selv vælge, hvilken klasse der modtager indsatsen.
- Skolen skal forvente, at ca. fem elever på de pågældende årgange, har en svag social baggrund. Svag social baggrund er her defineret som børn, hvis forældre højst har afsluttet grundskolen eller en gymnasial uddannelse.
- Skolen skal derudover mindst tilmelde én 7. eller 8. klasse til at læse med 3. eller 5. klasseeleverne. Bemærk, at det skal være 8. klasser, der læser med 5. klasserne. For 3. klassernes vedkommende kan det både være 7. og 8. klasseelever.
- Der kan ikke tilmeldes specialskoler eller -klasser.

Det er kommunen, som har ansvar for tilmelding af kommunens skoler til forsøgsprogrammet. Tilmeldingen er åben frem til **fredag den 6. april 2018**.

FORVENTNINGER TIL SKOLE

Forsøget var tilrettelagt som et lodtrækningsforsøg, men i spredningen af indsatsen trækkes der ikke lod mellem klasserne. Det gennemføres dog fortsat således, at én af de tilmeldte 3. eller 5. klasser deltager i indsatsen, og den anden bliver sammenligningsklasse. At der er en sammenligningsgruppe, gør det muligt at sammenligne en situation, hvor der gennemføres en indsats, med en situation, hvor der ikke gennemføres en indsats.

Som en del af deltagelsen forventes skolerne at deltage i en række dataindsamlingsaktiviteter. Dataindsamlingen er tilrettelagt for at opnå tilstrækkelig viden til at vurdere indsatsernes effekt, samtidig med at skoler og elever udsættes for færrest mulige gener.

Skoleledelsen forventes at støtte op om og følge op på, at lærere besvarer spørgeskemaerne. Aktiv deltagelse i aktiviteterne er en forudsætning for at få udbetalt tilskud fra ministeriet.

Tilmelder man sig forsøget medfølger derfor følgende forventninger til skolen:

- Skolen skal deltage med mindst én sammenligningsklasse og én indsatsklasse. Der trækkes ikke lod i spredningen af indsatsen. Skolen skal derfor selv beslutte, hvem der skal modtage indsatsen. I tilfælde, hvor

skolen ikke selv ønsker at tage stilling til, hvilken klasse der skal deltage i indsatsen, og hvilken klasse der skal være sammenligningsklasse, er det muligt at angive dette ved tilmeldingen. For disse skoler vil blive foretaget en lodtrækning mellem de tilmeldte klasser.

- Skolens ledelse skal bakke op om skolens deltagelse i forsøget. Det indebærer, at skoleledelsen støtter op om skolens deltagelse i dataindsamling, samt at de involverede lærere har de fornødne timer til at gennemføre indsatsen og dataindsamlingen.
- Alle skoler, der tilmelder sig forsøget, forventes at deltage aktivt i indsatsen og de påkrævede dataindsamlingsaktiviteter. Herunder forventes det, at skolerne sikrer, at de deltagende børn gennemfører de påkrævede tests.

DATAKILDER

Til at afdække elevernes trivsel, udvikling og læring anvendes de **nationale test** og den nationale **trivselsundersøgelse**. Derudover gennemføres en **før- og eftertest i dansk af eleverne på 3. og/eller 5. klassetrin**.

TIDSPLAN FOR SKOLEÅRET 2018/19

Forberedelse af forsøg		
Deadline 6. april 2018	Tilmelding til forsøg	Kommunerne/skolerne
Juni 2018	Informationsmøder om indsatsen i København og Aarhus	Kommunerne/skolerne/ Metropol/TBC*/RMC*
Juni 2018	Udsendelse af undervisningsmateriale	Metropol
Medio juni - 10. september 2018	Kompetenceudvikling via video	Metropol
Gennemførelse af forsøg skoleåret 2018/19		
August 2018	Førmåling af eleverne: test i dansk	Eleverne/lærerne
10. september - 23. november 2018	Afprøvning af indsatser	Metropol/skolerne/ eleverne
Oktober 2018	Tilmelding til frivillige nationale test sent i testperioden	Skolerne
Ultimo november/ primo december	Eftermåling – frivillige nationale test	Eleverne
26. november - 21. december 2018	Eftermåling af eleverne: test i dansk	Eleverne/lærerne
Januar 2019	Eftermåling – national trivselsundersøgelse (så tidligt som muligt)	Eleverne
Analyse og afrapportering		
Efterår 2019	Afrapportering	TBC*/RMC*

*Ordforklaring:

TBC: TrygFondens Børneforskningscenter

RMC: Rambøll Management Consulting

TILSKUD TIL DELTA GENDE SKOLER

Undervisningsministeriet dækker alle de forventede udgifter, der er forbundet med at deltage i forsøget. I får både dækket udgifter til ekstra undervisningsopgaver for de involverede lærere samt til yderligere arbejdsopgaver for skolens personale.

Tilskuddet er beregnet på baggrund af en timepris på 312 kr. Tabellen viser de forskellige tilskudsscenarier.

	Struktureret elevsamarbejde	Sammenligningsklasser
Forberedelse inden projektperiode, herunder opkvalificeringsvideoer og materiale (5 timer til hhv. dansk lærer, bibliotekar, læsevejleder og skoleleder)	20	
Opgaver for læsevejleder og supervision og undervisning af 7. eller 8. klassen	11	
Opgaver for skoleledere, lærere og bibliotikar ifm. deltagelse i forsøg og følgeforskning	20	
Skolelederens opgaver		2
Lærerens opgaver ved følgeforskning og nationale test	4	7,5
Timer per deltagende klasse	55	9,5
Kompensation per deltagende klasse	17.160 kr.	2.964 kr.

Kriterier for udbetaling af tilskud

Skolernes aktive deltagelse i dataindsamlingen er en forudsætning for at få udbetalt tilskud.

Udbetalingen sker ud fra et samlet skøn, men det forventes, at man gennemfører indsats og dataindsamling som forventet (se nedenstående tabel for kriterier). Det vil være Undervisningsministeriet, der tager stilling til, hvorvidt tilskuddet skal udbetales.

Såfremt udbetalingen kan godkendes, vil midlerne forventeligt blive udbetalt februar 2019.

Parametre	Krav
Vurdering af aktivitet i relation til elevmålinger	a) Hver før- og eftermåling skal have en svarprocent på minimum 75 pct. b) Deltagelse i de frivillige nationale test skal være på minimum 75 pct.
Vurdering af aktiv deltagelse	Skolens ledelse skal afslutningsvis erklære, at skolen har gennemført forsøget som påkrævet.

BAG FORSØGSORDNINGEN

FINANSIERING

Forsøget er finansieret af Undervisningsministeriet med satspuljemidler.

Forsøget gennemføres i samarbejde med TrygFondens Børneforskningscenter, Rambøll Management Consulting samt Professionshøjskolerne Metropol og VIA.

FORSKNINGSANSVARLIG

Michael Rosholm, rom@econ.au.dk
TrygFondens Børneforskningscenter
Aarhus Universitet
Fuglesangs Alle 4

YDERLIGERE INFORMATION

Vi håber meget, at du har fået lyst til at tilmelde din kommune eller skole og hermed bidrage til viden om, hvordan folkeskolen bedst muligt styrker fagligheden blandt udsatte børn.

Spørgsmål til tilmelding eller forsøget:

Har du tekniske spørgsmål om forsøget – fx vedrørende tilmeldingsskemaet – så kan du sende en mail til skemasupport@ramboll.com eller ringe til Rambøll på tlf. 5161 8080.

Har du yderligere spørgsmål til forsøgsprogrammet, kan du kontakte Rambøll på e-mail majl@ramboll.com.

Du kan også læse mere om forsøget på [ministeriets hjemmeside](https://undervisningsministeriets hjemmeside)

I SAMARBEJDE MED:



UNDERSVINGS
MINISTERIET

PROFESSIONSHØJSKOLEN

METROPOL



VIA University
College

RAMBOLL